

Михайло САЙКО, д-р філософії,
Київський національний університет імени Тараса Шевченка,
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8098-0595

ПЕРЕКЛАДОВЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО В УКРАЇНІ: СТАНОВЛЕННЯ, ОСНОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Присвячено питанням розвою перекладового термінознавства як окремого конвергованого напрямку філологічної науки в Україні. Констатовано, що за підґрунтя для його виникнення правив обмежений відтвірний (або ж способово-трансформаційний) підхід класичного перекладознавства до вивчення галузевого перекладу. Окрім об'єкта, предмета та низки завдань перекладового термінознавства, у статті визначено п'ять його концепційних позицій, що значно змінюють погляд не лише на мову, одначе й на переклад. Virізнено власне перекладову, лексикографічну, стандартову та ситуативну площини перекладово-термінознавчих розвідок. Надано дороговказовий перелік матеріалів для потенційних розвідок у німецько-українському напрямі задля належного внормування та стандартування різногалузевої термінології. Окреслені перспективи перекладового термінознавства лише підтверджують його релевантність серед інших галузей.

Ключові слова: перекладознавство, термінознавство, перекладове термінознавство, галузевий переклад, галузева лексикографія, стандартування термінології.

Порушуване питання. Зважаючи на беззаперечно вагоме значення термінології в контексті міжкультурної фахової комунікації, задля забезпечення якої неодмінно потрібен перекладач, необхідно констатувати факт нерозривного взаємозв'язку перекладознавства та термінознавства. Знаково простежити, що питання термінології перебувають наразі серед найзлободенніших питань сучасного перекладознавства та мовознавства, оскільки терміни належать до пласту лексики, яка, з одного боку, посідає чільне місце в загальнонаціональному словниковому запасі будь-якої мови, привертаючи увагу багатьох мовознавців, а з іншого – створює певні, інколи навіть непоборні, труднощі для перекладача.

Варто зауважити, що донинішнім термінологічним розвідкам українських науковців притаманна не лише різнобічність, однак і своєрідна розірваність: україністи та перекладознавці доходять щонайрізніших висновків, оминаючи однак, на думку автора, найважливіші аспекти досліджування термінології. Отже, перші зосереджують свою увагу головню на структурних, семантичних, прагматичних та інших аспектах, часто поєднуючи їх, проте уникаючи *нормативного аспекту*, результати розвідок якого правили б за безцінне підґрунтя для внормування та стандартування термінології. Другі, своєю чергою, вдаються до вивчення відтвірного аспекту: невідступно дотримуючись методології класичного перекладознавства та, можливо, небезпідставно, однак намарне оминаючи *якісний аспект*, вони висновують лише щодо способово-трансформаційної статистики відтворення досліджуваних термінів. Засвідчувальним матеріалом таких тверджень є, приміром, висновок Г. Хацер щодо особливостей відтворення медичних термінів з англійської мови українською: *"через розбіжності у синтаксичних, граматичних та морфологічних побудовах в англійської та української мов при перекладі термінів медичної галузі широко використовуються лексичні та граматичні трансформації, серед яких виділяють генералізацію, конкретизацію, прийом лексичних додавань, перестановку членів речення, членування речення та заміну частин мови"* [8, с. 153]. Річ певна, що відтвірний аспект був лише підґрунтям для становлення та розвою українського перекладознавства, передусім його категорійно-понятійного апарату, однак наразі його можна вважати дещо маргінальним, що пов'язано з незастосовністю результатів присвячених йому розвідок. А тому українське перекладознавство неодмінно потребувало нового погляду.

Отже, **мета** цієї розвідки полягає не лише в констатуванні необхідності одного з наймолодших напрямів філологічної науки, зокрема *перекладового термінознавства*, проте й у висвітленні його становлення, основ та перспектив.

Становлення перекладового термінознавства. Працюючи над дисертацією, що присвячена відтворюванню та стандартуванню медичної термінології в німецько-українських лексикографічних джерелах [3], автор статті усвідомлював безпотріб-

ність зведення перекладознавчих розвідок до обмеженого *відтвірного* аспекту, а тому запропонував новий, зокрема *якісний*. Поєднання мовознавчого (*нормативного*) та перекладознавчого (*якісного*) аспектів спричинилося до ідеї вирізнення **перекладового термінознавства** (термін автора) як окремого конвергованого напряму філологічної науки з *нормативно-якісним* аспектом на найвищому щаблі. Неодмінно треба констатувати, що перекладове термінознавство в Україні лише нещодавно – 2020 року – спромоглося на своє остаточне вирізнення та онауковлення, тоді як в інших країнах, передусім в Австрії, це відбулося значно раніше. Автор статті вважає за потрібне віддати належне проф. М. Дорофеевій, яка ініціювала залучення перекладового термінознавства як дисципліни до освітньо-наукової програми "*Галузевий переклад з німецької та англійської мови; міжкультурний менеджмент*" на здобуття ступеня магістра в Навчально-науковому інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Знаково простежити, що нерозривність термінознавства та перекладознавства спільнота усвідомлювала ще 1987 року, коли Гільдегунд Бюлер здобула у Віденському університеті подвійний вищий науковий ступінь (ступінь габілітованого доктора), зокрема ступінь доктора застосовного перекладознавства та термінографії (нім. *angewandte Übersetzungswissenschaft und Terminographie*) [11, с. 74–75]. Опріче того, саме тут перекладове термінознавство було закладене ще 2003 року, коли було запроваджено посаду професора *перекладового термінознавства та перекладової технології* (нім. *translatorische Terminologiewissenschaft und Übersetzungstechnologie*), яку з 2005 року обіймає Гергард Будін [15, с. 250].

Окрім того, уваговартною в контексті запровадженого терміна *перекладове термінознавство* є пропозиція Н. Яценко послуговуватися помилковою словосполукою "*перекладне термінознавство*" (*перекладний* – той, що його перекладають / переклали). Мабуть, саме тому науковиця невинно надає цьому напрямові хибного означення, потверджуючи, що він вивчає закономірності перекладу окремих терміносистем з однієї мови іншою, досліджує міжмовні відповідники до термінів, а також

способи досягнення еквівалентності терміносистем [9, с. 94]. Хиба такого твердження полягає в тому, що досліджують не переклади терміносистем (бо ж їх не перекладають), а терміни, що належать до цих терміносистем. Однак дещо згодом у спільній розвідці з В. Іващенко дослідниця пропонує дещо чіткіше означення: *"галузь термінознавства, один із його міждисциплінарних теоретико-практичних аспектуальних напрямів досліджень, сформований на основі положень теорії, аналізу й методики навчання перекладу, адаптованих до 1) вивчення особливостей і закономірностей перекладу наукової термінології й спеціальної лексики <...>, 2) з'ясування механізмів і способів віднаходження міжмовних відповідників <...>, 3) виконання лінгводидактичних завдань перекладу в ситуаціях фахової підготовки спеціалістів"* [2, с. 40]. Навіть більше, вони стверджують, що в Україні кількість робіт із *"перекладного термінознавства"* становить *"21 % від загальної кількості термінознавчих праць"* [2, с. 42].

З огляду на такі асинхронні та незалежні один від одного намагання науковців вирізнити новий напрям досліджень, що поєднував би перекладознавство та термінознавство, можна висновувати щодо його релевантності, передусім у контексті потенційних напрацювань. Першим практичним втіленням результатів дослідження крізь призму перекладового термінознавства в Україні можна правно вважати лексикографічну працю з назвою *"Німецько-український медичний словник. Із поясненнями та прикладами терміновживання"*, адже саме вона, на думку І. Фаріон, *"витримана в потрібному тонусі піднесення гідності української мови, що зазнала безпрецедентного втручання не лише в її зовнішню історію, але і внутрішню структуру, яку з репресованих глибин повертає дослідник"* [4, с. 3]. Окрім того, на думку М. Дорофеєвої, оприлюднення доробку є *"значною подією для перекладознавчої науки в Україні, оскільки ця лексикографічна праця надає відповідь не лише на практичні питання німецько-українського медичного перекладу, а й реалізує найважливішу функцію перекладу загалом – функцію націєтворчості"* [4, с. 7].

Основи перекладового термінознавства. Річ певна, що об'єктом розвідок перекладового термінознавства є терміни в первотвірних та (й передусім) перекладних галузевих текстах, а *пред-*

метом – реалізація нормативної рівновартності термінів у здійснених перекладах цільовою мовою. Із деякими теоретичними та практичними аспектами, а також методами перекладового термінознавства – хоч також інколи лише побіжно – можна ознайомитися в працях таких науковців: Л. Бовкер [10], М. Дорофєєва [1], Х. Галінські [12], Дж. Мурат [13], М. Сайко [1; 3; 5; 6; 7], Ч. Сієрра [14], М. Телен [16; 17].

Отже, зважаючи на об'єкт та предмет перекладового термінознавства, доцільно визначити його завдання:

- виокремити та зіставити первотвірні терміни з перекладацькими відповідниками;
- дослідити способи відтворення термінів цільовою мовою та проаналізувати їхню дискурсивну доцільність;
- надати перекладознавчу оцінку термінам: рівновартність (еквівалентність), вплив запропонованих відповідників на адекватність перекладу;
- проаналізувати відповідність термінів до їхніх засадничих вимог;
- охарактеризувати нормативність запропонованих відповідників у цільовій мові;
- дослідити мовотворчу функцію перекладача як термінотворця (розслід термінних новотворів) та її реалізацію в інших текстах (чи спромігся запропонований термін на залучення до окремої терміносистеми?);
- відслідкувати внутрішньо- та межитекстову однорідність термінологічних відповідників;
- запропонувати (за потреби) точніші термінологічні відповідники;
- здійснити термінологічне документування, зіставивши первотвірні терміни з термінами цільової мови;
- унормувати та збагатити терміносистему досліджуваної галузі, запропонувавши готовий продукт своєї діяльності (гlossарії, словники, термінні бази даних тощо) [3, с. 31–32].

Звісно, запропонований перелік завдань для дослідників, що провадять перекладово-термінознавчі розвідки, не є вичерпним. Однак щоб посприяти належному виконанню навіть цих завдань, неодмінно треба окреслити тепер уже аксіоматичні позиції перекладового термінознавства:

Позиція 1. Основна функція мови полягає в креації, а не комунікації.

Позиція 2. Мета перекладу не полягає в інформуванні чи комунікації, вона зводиться винятково до креації, себто до витворення утопійної семіотичної системи.

Позиція 3. Будь-який переклад є симулякром третього порядку (гіперреальністю).

Позиція 4. Порядок не народжується з хаосу, не самовитворюється, а тому неодмінно потрібен творець.

Позиція 5. Лише принципи та закони, виявлені завдяки емпіричній верифікації, однак не факти, є основою для суджень та висновків.

Отже, перші дві запропоновані позиції перекладового термінознавства заперечують первинність комунікативної функції мови та перекладу, надаючи креативній функції пріоритетної важливості. Із третьої позиції випливає, що ми стоїмо перед перекладом як гіпостасю в новому для класичного перекладознавства значенні слова, для якої підробка (перший порядок) і серійність (другий порядок) є винятково відштовхуваними формами (властиво в цьому контексті треба зауважити, що метода наукової редуцції неодмінно передбачає розрізнення ілюзії та реальності). Річ певна, що жодна злагоджена семіотична система не є випадковістю, однак винятково вислідом роботи її творця. Остання позиція перекладового термінознавства, заперечуючи чільність фактів, а надто ж особистих уподобань, засвідчує неодмінність додержання принципів та законів мови (напр., *закон термінологічного детермінізму, закон вирівнювання парадигми* тощо).

Окремої зауваги потребують площини перекладово-термінознавчих розвідок, серед яких *власне перекладова, лексикографічна, стандартова та ситуативна*.

За матеріали для досліджень на *перекладовій* площині правлять передусім переклади галузевих текстів. Дороговицею для потенційних розвідок у німецько-українському напрямі може стати поданий нижче, однак, певна річ, неповний, перелік різногалузевої літератури:

- Аграрна економіка. Фермер: базовий рівень: навч. посібник. Київ: ПП Фірма "ІНТАС", 2013. 624 с.
- *Адорно Т.* Теорія естетики. Київ: Основи, 2002. 518 с.

- *Апель К.-О.* Дискурс і відповідальність: проблема переходу до постконвенціональної моралі. Київ: Дух і літера, 2009. 430 с.
- *Баберовскі Й.* Червоний терор. Історія сталінізму. Київ: К.І.С., 2007. 248 с.
- *Вайдахер Ф.* Загальна музеологія. Львів: Літопис, 2005. 632 с.
- Всесвітня історія: dtv-Atlas: довідник. Київ: Знання-Прес, 2007. 664 с.
- *Гердеген М.* Міжнародне право. Київ: К.І.С., 2011. 516 с.
- *Гертвіт О.* Елементи ембріології людини та хребтовців. Київ: Держ. вид-во України, 1928. 435 с.
- Екологія: dtv-Atlas: довідник. Київ: Знання-Прес, 2001. 288 с.
- *Іро Г.* Класична механіка. Львів: В-во ЛНУ ім. І. Франка, 1999. 464 с.
- *Кант І.* Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
- *Нойферт Е.* Будівельне проєктування. Київ: Фенікс, 2017. 619 с.
- Психологія: dtv-Atlas: довідник. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.
- *Фельбер Г., Фішер М.* Посібник оператора каналізаційних очисних споруд. Львів: Паїс, 2020. 520 с.
- *Фельдерер Б.* Макроекономіка і нова макроекономіка. Київ: Либідь, 1998. 464 с.

Матеріалами для розвідок на **лексикографічній** площині є галузеві словники. Згідно з останнім авторським підрахунком, кількість галузевих словників, що мають причетність до німецько-українського напряму досліджень, становить щонайменше 125 одиниць. Потрібно констатувати, що деякі з них багатомовні, себто такі, що містять у своєму реєстрі словникові статті принаймні ще однією мовою (окрім німецької та української). Нижче подано неповний перелік різногалузевих лексикографічних джерел для потенційних розвідок:

- *Базилевич В., Вальтер Д. та ін.* Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський. Київ: Знання, 2010. 518 с.
- Глосарій технічних термінів у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. Львів: Львівська політехніка, 2019. 212 с.

- *Закутько В. І.* Німецько-український та українсько-німецький словник лікарських рослин : (з латин. покажч.). Запоріжжя: Просвіта, 2012. 359 с.
- *Іваницький Р. В., Кияк Т. Р.* П'ятимовний тлумачний словник з інформатики. Київ: ВІПОЛ, 1995. 372 с.
- *Льницький-Занкович І.* Німецький та український військовий словник. Коло 40 000 слів в обох частинах. Берлін: Бернгард & Грефе, 1939. 507 с.
- *Льницький-Занкович І.* Німецький та український летунський словник. Коло 20 000 слів в обох частинах. Берлін: Бернгард & Грефе, 1939. 207 с.
- *Кійко С. В., Питнюк Є. С.* Німецько-український словник термінів архітектури і будівництва. Близько 7 000 термінів і терміносполук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2020. 144 с.
- *Кійко С. В., Школьна Н. О.* Німецько-український словник термінів промислової автоматизації. Близько 16 000 термінів і терміносполук. Чернівці: Букрек, 2019. 377 с.
- *Кобжев О. М., Кобжева М. Ф.* Німецько-український агрономічний словник. Понад 20 000 термінів. Суми: Довкілля, 2006. 400 с.
- *Ковальський І.* Англо-німецько-французько-український хемічний словник : у 2 т. : Т. 1 Основна частина; Т. 2. Мовні покажчики. Упоряд. М. І. Ганущак та ін.; голов. ред. О. І. Бодак. Львів: НТШ, 1999. 669 с., 387 с.
- *Когут Л. Ф., Проців Г. Ф. та ін.* Німецько-український та українсько-німецький політехнічний словник. Івано-Франківськ: Факел, 2011. 1010 с.
- *Козирський В., Шендеровський В.* Словник фізичної лексики українсько-англійсько-німецько-російський. Київ: Рада, 1996. 932 с.
- *Левіцький К.* Німецько-український правничий словар. Друге поправ. і доп. видання. Відень: Австр. держ. друкарня, 1920. 494 с.
- *Моцюк Т. І.* Німецько-український словник термінів шкіряно-хутрового виробництва: для студ. та аспірантів спец. "Технології обробки шкіри та хутра". Київ: КНУТД, 2012. 113 с.

- Німецько-український словник юридичних термінів. Одеса: Національний університет "Одеська юридична академія", 2016. 576 с.
- *Сивак М. В.* Новий великий німецько-український економічний словник. Близько 80000 термінів. Київ: УБС НБУ, 2008. 1515 с.
- *Шлоер Б., Сойко І.* Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права. Київ: Український центр правничих студій, 2003. 464 с.
- *Шнерх С.* П'ятимовний словник інсталяційних термінів. Близько 6 300 слів. Термінографічна серія СловоСвіт № 11. Львів: ЕКОінформ, 2007. 266 с.
- *Duzha-Zadorozhna M., Müller M.* Wörterbuch der Sozialen Arbeit. Deutsch – Ukrainisch. Berlin: Verlag des Deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge e.V., 2014. 382 s.
- *Rolle R., Toločko P.* Archäologisches Wörterbuch. Deutsch, Russisch, Ukrainisch, Weißrussisch, Englisch. Hamburg: LIT, 1998. 368 s.
- *Saiko M.* Wörterbuch Medizin. Deutsch-Ukrainisch, Ukrainisch-Deutsch. Mit zweisprachigen Anatomietafeln. Hamburg: Jourist Verlags GmbH, 2023. 400 s.
- *Sawczuk M.* Deutsch-Ukrainisches elektrotechnisches Wörterbuch. München: Eigenverlag, 1981. 664 s.
- *Steinberg C., Othmer H.* Bilder-Wörterbuch zur Verständigung ohne Sprachkenntnisse für die Maschinen-Industrie. Deutsch-Ukrainisch. Breslau: Frankes Verlag und Druckerei, 1941. 112 s.
- *Wintshalek W.* Ukrainisch-Deutsches, Deutsch-Ukrainisches Militärwörterbuch. Wien: Bundesministerium für Landesverteidigung und Sport, 2010. 212 s.
- *Žukovskyj I., Kuzelâ Z.* Kleines deutsch-ukrainisches technisches Wörterbuch. Königsberg, Berlin: Ost-Europa Verlag, 1943. 163 s.

Мета розвідок на **стандартовій** площині полягає в ґрунтовно-якісній аналізі державних термінологічних стандартів (в Україні – ДСТУ). Варто зазначити, що деякі напрацювання є перекладами з інших мов, тому ця площина злучається з власне перекладовою.

Остання площина перекладово-термінознавчих розвідок, зокрема *ситуативна*, передбачає оперативне реагування – а тому й відповідне термінологічне документування – на події в суспільстві, що своєю чергою пов'язані з виникненням та небезгрунтовною реактуалізацією відповідної галузевої термінології. Якщо, наприклад, пандемія 2019 року спричинилася в багатьох мовах головно до постання нової лексики, хоч і не завжди термінної, то два нові етапи московсько-української національно-визвольної війни (2014/2022) справили також осупління ранище не кожному відомих термінів. Яскравим посвідчувальним прикладом у цьому контексті стане терміносполука *реактивна система залпового вогню* (анг. *multiple launch rocket system (MLRS)*, нім. *Mehrfachraketenwerfersystem*), що через безпотрібно перейнятого або ж навіть накинутого з московської мови складника є термінологічним симулякром. Нормативним відповідником до згаданих чужоземних термінів є *реактивна система вогню випалом* (зрештою, п'ють українці теж не *залом*, однак лише *одним хилом / махом / духом*). Надважливою в контексті ситуативної площини є термінотворча функція не лише нації, яка й досі перебуває в постколоніальній системі координат, однак і дослідника, що, беручи до уваги описані вище позиції перекладового термінознавства, пропонує власний лексикографічний доробок як один із інструментів регулювання та оптимізування галузевого перекладу.

Перспективи перекладового термінознавства. У контексті перспектив нового напрямку філологічної науки варто зазначити, що він, попри потенційність різномовних досліджень, дбає винятково про національні інтереси. А тому серед перспектив українського перекладового термінознавства є: усебічний розслід чотирьох пропонованих площин із діяхронно-синхронної перспективи; внутрішньомовна та позамовна (номінативно-референційна) десимулякризації терміносистем та повернення до питомих і природних первнів семіотичної метасистеми; заповнення прогалін відповідних терміносистем; укладання дво- та багатомовних коментованих глосаріїв, словників, термінних баз даних і стандартів як інструментів регулювання галузевого перекладу; цифровізація термінологічних здобутків; створення

дво- та багатомовних перекладових корпусів паралельних галузевих текстів тощо. Річ певна, що перелік перспектив та завдань не є доконечним, а лише демонструє злободенні потреби науки та суспільства, посеред того й перекладового ринку.

Висновки. Отже, із впевненістю можна констатувати опредмечення та онауковлення нового напрямку філологічної науки в Україні, зокрема перекладового термінознавства, що увібрало як загальні мовознавчі, термінознавчі, так і перекладознавчі аспекти, серед яких *нормативно-якісний* перебуває на найвищому щаблі. Виконання низки окреслених у статті завдань передбачає провадження перекладово-термінознавчих розвідок крізь призму п'яти найголовніших позицій на *власне перекладовій, лексикографічній, стандартовій та ситуативній* площинах. Перелічені галузеві переклади та лексикографічні джерела можуть правити за відповідний матеріал для перспективних розслідувань задля належного вноормування та стандартування різногалузевої термінології. Насамкінець треба зазначити, що перевагою перекладового термінознавства супроти інших напрямів є застосовність його напрацьовань, передусім у контексті національних, а тому й особистих, інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Дорофєєва М. С., Сайко М. А.* Категорія роду німецьких та українських медичних термінів крізь призму перекладового термінознавства. *Мова і культура*. Київ, 2020. Вип. 22. Т. V (200). С. 314–319.

2. *Іващенко В. Л., Яценко Н. О.* Українське перекладне термінознавство на тлі слов'янського досвіду. *Науковий вісник Чернівецького університету. Сер. : Германська філологія*. 2014. Вип. 692–693. С. 39–44.

3. *Сайко М. А.* Відтворювання і стандартизація медичної термінології в німецько-українських лексикографічних джерелах : дис. ... доктора філософії. : 035. Київ, 2021. 276 с.

4. *Сайко М. А.* Німецько-український медичний словник. Із поясненнями та прикладами терміновживання. Понад 18 000 словникових статей. К : ВД "Освіта України", 2021. 348 с.

5. *Сайко М. А.* Переклад як симулякр та симулякри в перекладі. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 9. Т. 2. С. 64–69.

6. *Сайко М. А.* Словотвірні симулякри в медичній термінології. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. Т. 2. С. 59–64.

7. Сайко М. А. Стандартизація медичної термінології крізь призму перекладового термінознавства. *Innovation in science: modern challenges* : The 3rd international scientific and practical conference, Munich, May 25–26, 2020. Littera Verlag : Munich, 2020. Pp. 234–237.

8. Хацєр Г. О. Особливості перекладу термінологічної лексики на прикладі текстів медичного спрямування. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Філологічні науки*. 2013. Кн. 3. С. 151–154.

9. Яценко Н. Перекладне термінознавство в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Українська мова*. 2012, № 3. С. 94–110.

10. Bowker L. Terminology and Translation. Handbook of Terminology. Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 2015. V. 1. P. 303–323.

11. Bühler H. Translation(swissenschaft) und Terminologie (wissenschaft) im akademischen Fächerkanon. Versuch einer Klärung. *Fluctuat nec mergitur. Translation und Gesellschaft* : Forum Translationswissenschaft. Frankfurt am Main, 2005. B. 4. S. 72–82.

12. Galinski Ch., Budin G. New trends in translation-oriented terminology management. *Scientific and technical translation*. Amsterdam, 1993. Vol. VI. P. 209–216.

13. Muráth J. Translation-oriented terminology work in Hungary. *Terminology in Everyday Life* / ed. by M. Thelen, F. Steurs. Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 2010. Pp. 47–60.

14. Sierra Ch. V. Translation-oriented terminology management and ICTs: present and future. *Interdisciplinarity and languages : Current Issues in Research, Teaching, Professional Applications and ICT*. Bern, 2011. Pp. 45–64.

15. Snell-Hornby M., Budin G. Translationswissenschaft in Wien – Zur Pionierrolle einer altherwürdigen Universität. *Reflexive Innensichten aus der Universität. Disziplinengeschichten zwischen Wissenschaft, Gesellschaft und Politik*. Göttingen : V & R unipress; Vienna University Press, 2015. S. 239–252.

16. Thelen M. Relations between terms: a cognitive approach. The interaction between terminology, lexicology, translation studies and translation practice. *Linguistica Antverpiensia. New series : themes in translation studies*. 2002. 1. Pp. 193–209.

17. Thelen M. The interaction between terminology and translation or where terminology and translation meet. *Trans-com*. 2015. 8(2). Pp. 347–381.

Mykhailo SAIKO, PhD,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-8098-0595

TRANSLATION-ORIENTED TERMINOLOGY IN UKRAINE: EMERGENCE, FUNDAMENTALS AND PROSPETS

The article focuses on the development of translation-oriented terminology as a separate convergent field of philological science in Ukraine, the actual date of which can rightly be considered 2020. It is stated that the impetus for its emergence was the limited reproductive (technique/transformational) approach of classical translation studies to the investigation of specialized translation. In addition to its object, subject and a number of tasks, the article identifies five conceptual positions of translation-oriented terminology, which significantly change the view on language and translation. Specifically, it posits that the main function of language and translation is creation rather than communication, whereas translation itself is a third-order simulacrum or hyperreality. Taking into account that the order cannot be born out of chaos, a creator, who relies on empirically verified language principles and laws, but not the observed facts, is an especially relevant figure in the field.

The author distinguishes between translational, lexicographic, standard-related and situational areas of translation-oriented terminology research. The article provides a helpful list of resources for potential research in the German-Ukrainian direction, which could facilitate proper multidomain terminology regulation and standardization efforts. Based on the current needs of science and society, including the translation market, the outlined perspectives and tasks of translation-oriented terminology confirm its relevance and importance. It is noteworthy that translation-oriented terminology offers a significant advantage compared to other fields due to the applicability of its findings and standardization achievements, which initially address national priorities and ensure the provision of high-quality specialized translations.

Keywords: *translation studies, terminology science, translation-oriented terminology, specialized translation, specialized lexicography, terminology standardization.*

REFERENCES

1. *Dorofeieva, M. S., Saiko, M. A.* Katehoriia rodu nimetskykh ta ukrainskykh medychnykh terminiv kriz pryzmu perekladovoho terminoznavstva. *Mova i kultura*. Kyiv, 2020. Vyp. 22. T. V (200). S. 314–319 [in Ukrainian].
2. *Ivashchenko, V. L., Yatsenko, N. O.* Ukrainske perekladne terminoznavstvo na tli slovianskoho dosvidu. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Ser. : Hermanska filolohiia*. 2014. Vyp. 692–693. S. 39–44 [in Ukrainian].
3. *Saiko, M. A.* Vidtvoriuvannia i standartyzatsiia medychnoi terminolohii v nimetsko-ukrainskykh leksykohrafichnykh dzherelakh : dys. ... doktora filosofii. : 035. Kyiv, 2021. 276 s. [in Ukrainian].
4. *Saiko, M. A.* Nimetsko-ukrainskyi medychnyi slovnyk. Iz poiasneniamy ta prykladamy terminovzhyvannia. Ponad 18 000 slovnykovykh statei. K : VD "Osvita Ukrainy", 2021. 348 s. [in German and Ukrainian].
5. *Saiko, M. A.* Pereklad yak symuliakr ta symuliakry v perekladi. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2019. Vyp. 9. T. 2. S. 64–69 [in Ukrainian].
6. *Saiko, M. A.* Slovtvorni symuliakry v medychnii terminolohii. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2019. Vyp. 10. T. 2. S. 59–64 [in Ukrainian].
7. *Saiko, M. A.* Standartyzatsiia medychnoi terminolohii kriz pryzmu perekladovoho terminoznavstva. *Innovation in science: modern challenges : The 3rd international scientific and practical conference, Munich, May 25–26, 2020*. Littera Verlag : Munich, 2020. Pp. 234–237 [in Ukrainian].
8. *Khatser, H. O.* Osoblyvosti perekladu terminolohichnoi leksyky na prykladi tekstiv medychnoho spriamuvannia. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnogo universytetu im. Mykoly Hoholia. Ser. : Filolohichni nauky*. 2013. Kn. 3. S. 151–154 [in Ukrainian].
9. *Yatsenko, N.* Perekladne terminoznavstvo v Ukraini kintsia XX – pochatku XXI st. *Ukrainska mova*. 2012, № 3. S. 94–110 [in Ukrainian].
10. *Bowker, L.* Terminology and Translation. Handbook of Terminology. Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 2015. V. 1. P. 303–323.
11. *Bühler, H.* Translation(swissenshaft) und Terminologie (wissenshaft) im akademischen Fächerkanon. Versuch einer Klärung. *Fluctuat nec mergitur. Translation und Gesellschaft : Forum Translationswissenschaft*. Frankfurt am Main, 2005. B. 4. S. 72–82 [in German].
12. *Galinski, Ch., Budin, G.* New trends in translation-oriented terminology management. *Scientific and technical translation*. Amsterdam, 1993. Vol. VI. P. 209–216.

13. *Muráth, J.* Translation-oriented terminology work in Hungary. *Terminology in Everyday Life* / ed. by M. Thelen, F. Steurs. Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 2010. Pp. 47–60.

14. *Sierra, Ch. V.* Translation-oriented terminology management and ICTs: present and future. *Interdisciplinarity and languages : Current Issues in Research, Teaching, Professional Applications and ICT*. Bern, 2011. Pp. 45–64.

15. *Snell-Hornby, M., Budin, G.* Translationswissenschaft in Wien – Zur Pionierrolle einer altehrwürdigen Universität. *Reflexive Innensichten aus der Universität. Disziplinengeschichten zwischen Wissenschaft, Gesellschaft und Politik*. Göttingen : V & R unipress; Vienna University Press, 2015. S. 239–252 [in German].

16. *Thelen, M.* Relations between terms: a cognitive approach. The interaction between terminology, lexicology, translation studies and translation practice. *Linguistica Antverpiensia. New series : themes in translation studies*. 2002. 1. Pp. 193–209.

17. *Thelen, M.* The interaction between terminology and translation or where terminology and translation meet. *Trans-com*. 2015. 8(2). Pp. 347–381.

Дата надходження до редакційної колегії – 12.02.2023

Дата затвердження редакційною колегією – 24.02.2023